

Decisiones Sacramentales, Theologicæ, Canonicæ, & Legales

In Quibus Tota materia Sacramentorum, Theologiæ Moralis, Juris Canonici, & Quæstiones plurimæ Juris Civilis explicantur, dilucidantur, & traduntur, Eruditionibus, Historiis, & Exemplis adornatæ ; Opus Episcopis, Vicariis, Parochis, Confessariis, aliisque Studiosis utile, ac jucundum In Libris novem ...

Decisiones Miscellanæ

Chiericato, Giovanni Maria

Augustæ Vindelicorum, 1730

Decisio LII. Argumentum. Quia tardatio solutionis debiti causat plura peccata; ideò in præsentì decisione declaratur pernicies tardæ solutionis, quæ vocatur Mora.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94626](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94626)

plis sacris confirmat; quem librum sæpè legisse Parochos magnoperè juvabit.

Secundam, Ab inductione illa, quod nulli hominum petenti audientiam, vel preces oblato Magistratibus, aut Principibus, licitum est accedere sclopis stipato, vel armis offensivis induto.

3 Tertiã. Ab exemplo majorum, nam Christiani antiquis temporibus tanto obsequio stabant in Templis, ut neque filios, aut cognatos ab exteris regionibus revertentes ibidem salutarent. Romul. Marchell. Concion. Quadr. 23. numer. 2. & Theodosius Imperator depositis diademate, & armis in Ecclesiam semper introiret.

4 Quartam. Quia sclopos, præcipuè breviores, à legibus vetitos deferre, mortale peccatum est, secundum veriorum DD. opinionem, de qua testantur Salas de legib. disp. 10. sect. 9. num. 67. Sanchez in Summ. tom. 2. lib. 6. cap. 4. num. 64. & Comitol. in Resp. Moral. lib. 4. quaest. 17. num. 8. & ratio manifesta est, quia procedentes cum bellicis tormentis, & igneis armis sclopis, sclopetivè dicitur esse in causa proxima graviter delinquendi, ac etiam committendi homicidia. Farinac. quaest. 130. numer. 40. Gomez. de Delict. cap. 3. Rubr. de homicid. numer. 48. 49.

5 Quintam. Pœnam enim gravissimam excommunicationis latæ sententiæ Synodus Patavina infligit in eos, qui in Ecclesiis Arma strinxerint, alterius lœdendi, & vulnerandi gratia. Ideoque vetat sub pœna interdicti, ne quis, dum. Missæ sacrificium offertur, hastam, balistam, tormentaria manuvaria in domum Dei, & orationis inserat. Part. 1. cap. 12. pag. 26.

6 Sextam. Hinc Imperatorias leges prohibentes delationem armorum in Ecclesiis refert Jo. Bapt. Matth. in Sylva Hist. part. 1. lib. 3. cap. 1. tit. 25. & Serenissimi, Piusissime Principis Nostri proclamata pro hujusmodi sacri cultus tutamine crebrò videmus.

7 Septimam. Declarandam proinde esse sententiam illam Ecclesiast. 9. 18. Melior est sapientia, quam arma bellica, cujus quidem Initium sapientia est timor Domini. Psalm. 110. 9. Accedendum igitur ad Ecclesiam, ut in ea Deum Optimum Maximum adorent in timore, juxta illud. Introibo in domum tuam, adorabo ad Templum sanctum tuum in timore tuo. Psalm. 5. 8. Non autem cum superbia armorum, & instrumentis bellicis valati.

8 Octavam. Et hac de causa voluit Deus Templum sibi fabricari, non à David Rege belligero, sed à Salomone Rege pacifico, qui etiam fecit Templi Ostia de lignis Olivarum 3. Reg. 6. 32. ad notandum, Dei beneplacitum esse, ut in spiritu humilitatis, & corde pacifico adorent homines Majestatem Divinam in sacris Templis; quod notat Pier. Valer. Hierogl. 53.

Nonam. Nec omittenda lugubria exempla rixarum, sacrilegiorum, & homicidiorum, quæ in Ecclesiis patrata olim fuerunt, cum familiarum excidio; non alia de causa, quam illa, quam tenebrarum princeps suggestit ex delatione scloporum, & armorum.

9 Decimam. Propterea incessanter repetendam, declarandam, ac inculcandam fore Divi Apostoli Pauli terribilem illam sententiam. 1. Cor.

3. 17. Si quis Templum Dei violaverit, disperdet illum Deus.

Quod si qui sint, à quibus in excusationem adducantur graves inimicitie, quarum causa sclopos, igneaque arma secum habere eos oporteat; respondeat Parochus, illosque moneat, ut domi stent, nec ad Ecclesiam accedant; non enim obligantur audire Sacrum cum vitæ periculo. Bonacin. rom. 1. de Sacr. Eucharist. disput. 4. quaest. ultim. punct. ultim. numer. 9. pag. 129.

D E C I S I O L I I.

A R G U M E N T U M.

Quia tardatio solutionis debiti causat plura peccata; ideò in præsentì decisione declaratur pernicies tardæ solutionis, quæ vocatur Mora.

S U M M A R I U M.

1. Mora debitoris quid sit? Et quotuplex numer 2.
3. Dies interpellat pro homine, quid significet?
4. Mora ex Re unde nascatur?
5. Privilegiatus non utitur privilegio contra pariter privilegiatum.
6. Possessores mala fidei semper sunt in mora.
7. Uno ex contrahentibus partem suam adimplente alter constituitur in mora.
8. Mora alia culpabilis, alia inculpabilis.
9. Morosus debitor, & fur æquiparantur.
10. Morosi debitores redarguendi in concionibus, & confessionibus.
11. Mora quibus ex causis sit excusabilis.

Igitur quæritur primo. Quid sit Mora?

Ad hoc Quæsitum alii dixerunt, Moram esse culpabilem dilationem circa debitum solvendum, vel recipiendum creditum, ut scribit Petr. Gregor. Syntagm. Jur. lib. 21. cap. 14. num. 1. & Mascard. de Probat. conclus. 1070.

Alii; nihil aliud esse Moram, nisi Culpam præmittendi officii in solvendo, recipiendovè debito, quæ alteri damnosa est. Ita pluribus factis præmissis Anton. Pichardus disp. de Mora num. 23. post Quartum lib. Civil. Instit.

Alii; Moram esse solvendi debiti injustam, & frustratoriam dilationem; quam statuerunt Cuiac. in l. 23. de Verb. oblig. & Leotardus de Usur. quaest. 81. num. 3.

Secundò pariter quæritur. Quotuplex sit Mora? Et ad hoc quæsitum.

Ux allatæ fuerunt divisiones. Una secundum Jurisperitos. Altera secundum Theologos.

Jurisperitorum divisio est, Moram aliam esse ex persona, quæ etiam Regularis dicitur: Aliam esse è Re, quæ irregularis appellatur. Menoch. de Arbitr. Jud. cas. 220. num. 5. & Leotard. de Usur. dist. quaest. 81. num. 5. ubi DD. Mora ex persona, seu Regularis illa est, quæ resultat ex interpellatione facta debitori per creditorem petentem quod sibi debetur. l. Mora 32. ff. de Usur. Leotard. d. quaest. 81. num. 7. quæ quidem interpellatio fieri sufficit non solum in Judicio, sed etiam extrajudicialiter, aut viva voce, aut per epistolam, aut per nuncium; dummodò tamen debito modo fiat, videlicet vel personaliter, vel bis ad domum de-

bitoris, verbis apertis, & claris, non obscuris, aut ambiguis, seu sub involucrio caremoniarum obiectis; & ubi per procuratorem creditum postulatur, consistet de mandato procuratoris, & ejus copia authentica exhibeatur debitori. Illustriss. Sperell. *decis.* 130. num. 15. quibus servatis debitor ex unica tantum interpellatione constituitur in mora. Menoch. *dict. casu* 220. num. 29. Roderic. *de annuis redditib. lib.* 2. *quast.* 15. num. 40. & Leotard. *dict. quast.* 81. n. 20. ubi notant, dictam debitoris moram sic contractam transmitti etiam ad hæredes tam activè, quam passivè; & non solum constituitur morosus debitor per interpellationem, sed etiam sine illa, quando dies est præfixus, & determinatus in contractu ad solutionem faciendam, juxta illud axioma, *Dies interpellat pro homine*: ut ex doctrina Cuiacii comprobatur Leotard. *d. quast.* 81. num. 29. & docent. Donell. *lib.* 16. cap. 2. *Verf. Quod. valet*, & Petr. Gregor. *Synagm. Jur. d. libr.* 21. cap. 15. num. 3.

4 Porro debitorem in Mora constitui absque interpellatione, multò magis procedit in altera specie Moræ, quæ ex Re, seu irregularis nuncupatur; & est illa, quam Jurisperiti dicunt procedere legum vigore: quibus statutum est de Jure, debitorem non solventem, morosum censeretur in pluribus casibus, quos numerat Menochius *de Arbitr. Jud. d. casu* 220. à num. 8. & seqq. Qui quidem casus ad tria genera rediguntur, videlicet.

1. Ad favorem personarum; quæ sunt pupilli, minores, Ecclesiæ, pia loca, fiscus, & Respublica; harum enim personarum debitores absque interpellatione constituuntur in mora si statim ac debent, non solvant. Gratian. *disceptat. forens. cap.* 241. num. 1. & 50. Leotard. *de Usur. quast.* 82. à num. 3. & seqq. nisi & ipse debitor esset pupillus, minor, locus pius, aut Ecclesiæ, tunc enim intraret regula, quod privilegiatus non utitur privilegio contra pariter privilegiatum. Vinc. de Franchi. *decis.* 16. num. 13. Peregrin. *de Fidecom. art.* 49. num. 87. Card. Mantica *de Conjectur. ultim. Vol. lib.* 7. tit. 10. numer. 28. & Gratian. *d. cap.* 241. num. 51.

2. Ad odium detinentium res alienas mala fide; quales sunt fures, raptores, mali administratores, injusti negotiorum gestores, ac iniqui usurarii, & feneratores. Scaccia *de Commerc. s. 1. quast.* 2. ampl. 8. numer. 114. Leotard. *quast.* 46. num. 13. & 15. & d. *quast.* 82. num. 27. & ex Theolog. Salas *de Usur. dub.* 39. num. 3. Reginald. *lib.* 10. cap. 26. num. 396. & Reb. *lib.* 11. *quast.* 10. numer. 4. Et

3. Ob naturalem æquitatem in contractibus ultro citroque obligatoriis, in quibus una ex partibus contrahentibus adimplevit quod debebat; nam altera non adimplens constituitur in mora ipso jure, & absque alia interpellatione tenetur ad id, quod interest. I. Julianus §. *ex vendito ff. de Actor. Empt. l. Curabit. Cod. eod. tit.* Menoch. *dict. Casu* 220. num. 22. & Leotard. *d. quast.* 82. num. 47.

Et hæc dicta fuerunt circa divisionem, seu species Moræ secundum Jurisperitos; quorum ingenti numero condecoratur Clerus noster; & ne eorum litterarii labores sub latebra viderentur neglecti, non me piguit (etsi plurifariam farcinatum) eosdem in medium asferre.

8 Cæterum Theologi duas alias species Moræ

solent considerare, nempe Culpabilem, & Inculpabilem. Mora culpabilis est, quando dies solutionis advenit, & debitor negligit solvere; talis enim negligentia constituit debitorem in peccato. S. Thom. 2. 2. *quast.* 62. art. 4. ubi ait, quod sicut accipere rem alienam est contra justitiam, ita & detinere; quia propter talem detentionem invito domino, impedit eum ab usu rei suæ, & facit ei injuriam, ideòque peccat; nam debitor morosus, & fur æquiparantur. Reb. *d. oblig. Just. lib.* 8. *quast.* 7. num. 1. & ex Canonistis Abb. *in cap. fin. numer.* 2. *de Prescript. Afflict. decis.* 150. num. 4. & Illustriss. Sperellus *d. decis.* 130. num. 30. ubi *Quod Vinam*, (ait) veri Christiani adverterent, cum innumeri sint, qui etiam spreto juramento, solutionem differunt, & nec ullum de hoc scrupulum habent, adeò ut neque confessorio id aperiant. Et quod, Utinam, (adjungit Curia nostra) veri animarum Pastores, & Apostolici Concionatores observarent, ut in concionibus acriter morosos debitores redarguerent, & eosdem de peccato monerent, quod retardando solutiones committunt; & præcipue qui legata pia, & onera Misarum habentia non solvunt; piaculum sanè enorme, quod in hac Diœcesi casus reservatus est, ob ejus immanitatem contra cognatos defunctos; unde & animarum perditio, & familiarum ruina, bonorumque jactura procedit.

Mora autem inculpabilis est, si aliqua justa causa retardandæ solutionis subsit. Menoch. *d. Casu* 220. à num. 50. usque in fin. ubi septem causas refert, quarum præcipue sunt, si debitor aliqua exceptione seipsum tueri possit; vel si ex inculpabili accidenti impotens ad solvendum sit effectus. Reb. *dict. lib.* 8. *quast.* 7. n. 6. tunc etenim mora illa materialiter tantum mora dicitur, & in animæ judicio non obligat sub culpa ad interesse creditoris.

D E C I S I O LIII.

A R G U M E N T U M.

Quia ob moram Mutuatarii in restituendo mutuo Doctores videntur concedere exemptionem pœnæ; demonstratur, quibus conditionibus pœna in mutuo sit imponenda, & exigenda? Item an pecora possint dari in societate salvis capitibus?

S U M M A R I U M.

1. Pœnam à mutuatario non restituente mutuum an liceat exigere?
2. Pœna in mutuo ut sit licita, tres condiciones servanda.
3. Signum cognoscendi Usuram in mutuo.
4. Pecora æstimata dare in Societatem, ut redendantur cum eadem æstimazione, & fructus aqualiter dividantur, est Usura.

Bernardus mutuat tibi Ducatos centum cum pacto, ut statim eos restituere debeas anno transacto: quod si non feceris, solvere tenearis sex supra sortem singulis annis usque ad ejusdem sortis restitutionem. Quæritur, An sit Usura?

Concorditer responsum fuit à studiosis nostris, esse Usuram. Quandoquidem, etsi Theologi concedant, fas esse exigere à Mutuatario pœnam impositam ultra sortem, nisi præfixo termino solverit, ut probant Reb. *d. oblig. Just. lib.* 8. *quast.* 9. Bonacina *de Con-*